

Symposium 'Verantwoord Ondernemen met Hout 2007'

26 april 2007: 'De sociale aspecten van houthandel'

Op 26 april 2007 heeft het derde symposium in de reeks 'Verantwoord ondernemen met hout' plaatsgevonden. Deze editie heeft Stichting Probos samen met ontwikkelingsorganisatie *ICCO* georganiseerd en werd financieel mede mogelijk gemaakt door een bijdrage van *NCDO*. De sociale aspecten van de handel in hout was het centrale thema. *Felix Meurders*, bekend van radio en tv, zat het symposium met ruim 120 deelnemers voor.

Het ministerie van LNV, Directie Kennis en Wageningen International hebben op eigen initiatief een impressieverslag van het symposium gemaakt, dat niet beoogt volledig te zijn. Onze dank gaat uit naar: Arend Jan van Bodegom (Wageningen International), Cathrien de Pater en Herman Savenije (LNV, Directie Kennis) voor het samenstellen van het verslag.

Hier onder vind u de uitnodiging en het verslag van Cathrien de Pater en Herman Savenije (LNV, Directie Kennis).

De sociale aspecten van de handel in hout

Symposium 26 april 2007, Kasteel de Vanenburg in Putten

Verlag

Arend Jan van Bodegom, Wageningen International
Cathrien de Pater & Herman Savenije, LNV directie Kennis

1. Inleiding

Het symposium was georganiseerd door *Probos* - dit keer in samenwerking met ICCO - als derde in de reeks *Verantwoord Ondernemen met Hout*. Het symposium stond in het teken van de sociale aspecten van duurzaam bosbeheer en de houtketen. Dit alles tegen de achtergrond dat wereldwijd ca 1,2 miljard mensen – veelal armen – op een of andere wijze afhankelijk zijn van het bos, dat zij grote nadelen ondervinden van de voortgaande ontbossing en degradatie en vaak onvoldoende meedelen in de baten van, en meebeslissen over bosgebruik en –verwerking. Tegelijkertijd geven verantwoord bosbeheer, houthandel en –verwerking ook tal van mogelijkheden om mensen lokaal een zelfstandig bestaan te bieden. Tijdens het symposium werden de sociale aspecten vanuit verschillende perspectieven aan de orde gesteld zoals; wat kan de houthandel doen aan armoedebestrijding?; wat kan fair trade in hout doen?; hoe draagt de Nederlandse markt bij aan verbetering van de sociale aspecten van verantwoord bosbeheer?; de FSC sociale standaarden; hoe werkt ketenverantwoordelijkheid in de praktijk?; wat zijn de ervaringen van concessiehouders? De presentaties vonden plaats in een aantal plenaire en parallele sessies. Het geheel van de presentaties gaf een goed beeld van de breedte en de complexiteit van de sociale dimensie van bosbeheer en houthandel en de wijze waarop verschillende partijen bezig zijn om dit in hun dagelijkse werkpraktijk vorm te geven en welke moeilijkheden/weerstand ze hierbij tegenkomen. Aan het symposium deden zo'n 100 mensen mee, waarvan een aanzienlijk deel uit het bedrijfsleven. De middag stond onder leiding van Felix Meurders, bekend van radio en TV.

In het navolgende geven rapporteurs een samenvatting van de bijgewoonde presentaties.

2 Opening

De middag werd geopend door Patrick Janssen, directeur Probos. Hij benadrukte het belang van een duurzame financiële basis voor het bosbeheer en het belang van het duurzaam benutten van de multifunctionaliteit van het bos. Houtoogst speelt daarin een belangrijke rol, maar het gaat wel om duurzame productie en het belang van het goed meenemen van de sociale aspecten hierbij. De reden om hier in dit symposium aandacht aan te geven, waarbij hij hoopte dat het symposium zou bijdragen om een aantal dogma's te doorbreken. Jack van Ham, directeur ICCO, ging in op de visie op en rol van ICCO in duurzame houtproductie en handel. Zij zet zich in om productie en markten voor bosproducten duurzamer, rechtvaardiger en milieuvriendelijker te maken om zo bij te dragen aan de verbetering van de situatie van bosbewoners en kleine producenten. Dit doet zij o.a. door producenten en afnemers bij elkaar te brengen, ondersteuning van kleine producenten en het vergroten van hun markttoegang, bevordering van certificering, en via lobbywerk, beleidsbeïnvloeding en het bewerken van de publieke opinie.

3. Maatschappelijk verantwoord ondernemen: redenen waarom het (weer) cool is bij grotere publieksgroepen. *Dr. Carl Rohde, Trendwatcher Universiteit van Utrecht*

Dr Rohde stelt dat duurzaamheid weer 'in' is bij grotere groepen mensen en dat die trend voorlopig nog wel aan zal houden. Daarvoor zijn verschillende redenen.

"Nine-eleven" en de daaropvolgende aanslagen hebben gezorgd voor een gevoel van onveiligheid, ongeborgenheid. Een nieuwe ideologische strijd, geen einde van de geschiedenis. Het leven was te oppervlakkig geworden en het is urgenter geworden, met een nieuwe spanning (Urgent lives). Er is ook een onverslaanbaar optimisme gekomen. De wereld is mooi. We are all in this together. Alles hangt van alles af. Bloeddiamanten en de film daarover. Het leven is strakker en minder vrijblijvend. Hoe bescherm je je op een zinvolle manier? Vrijwilligerswerk is cooler geworden.

De generatie 25-60 jarigen leven in een stress society. Hurry & worry, 24 uur open, affluenza: affluence + influenza (griep). Belangrijk is dan rust en harmonie, 'zodat de ziel weer gelukkig wordt'. De ziel is weer herontdekt, maar op een seculiere manier. Maatschappelijk verantwoord ondernemen past bij die rust, evenals 'wellness' en spa's Dit loopt door naar social responsibility. Milieu is uitermate cool. Een experience economy. Voorbeeld de koffieboon: thuis kost een kopje koffie 25 eurocent, in het café 10 x zo duur en op de centrale plaza in Venetië 200 x zo duur. Je moet aan het product dus een experience toevoegen. Dus laten zien wat duurzame productie betekent.

De 50 plussers zijn een groeiende groep waar veel boeken over geschreven zijn. De 50ers zijn rijker dan de 50ers over 20 jaar. Ze hebben genoeg geld voor dingen die ze belangrijk vinden, maar ze zijn kritisch bij het uitgeven ervan. Ze willen kwaliteit, gezond, mooi, balans en evenwicht. Ook reiskwaliteit, bijzondere plekken, ook spiritueel. Ze hebben genoeg geld voor goede doelen.

Er zijn ook politieke redenen te komen tot meer duurzaamheid. Moeizame olievoorziening uit het Midden-Oosten, en gas uit Rusland.

Conclusie is dat alles richting duurzaamheid wijst, maar het moet wel gedesigned zijn. Dat is niet iets voor de geitenwollensokken idealisten die inmiddels wat verzuurd zijn, en met pensioen gaan. Zij stammen nog uit de tijd van de Club van Rome, vreugdeloos en puriteins en volstrekt niet cool. De dertigers kunnen het wel regelen. Zij hebben een ander soort idealisme, meer onderhoudend en optimistisch.

Samenvattend zijn de er vier redenen voor de terugkeer van milieu en duurzaamheid:

1. Het leven was tot "Nine Eleven" te oppervlakkig, het is nu urgenter geworden.
2. Een nieuwe generatie architecten en ontwerpers is hierdoor geraakt, maar wil duurzaamheid combineren met schoonheid (het moet er goed uitzien, want de consument weet waar hij van houdt).
3. Duurzame energie is een geopolitieke noodzaak.
4. Milieupuritanisme is verbonden aan een bepaalde generatie die nu het strijdperk verlaat, en milieu kan nu weer cool zijn.

4. Zit er (hout)handel in armoedebestrijding? *Gemma Boetekees, ICCO*

Gemma Boetekees ging vooral in hoe ICCO de kleinschalige, professionele houtproducent ondersteunt om op duurzame en rechtvaardige wijze een goed inkomen te verwerven uit goed bosbeheer. Dat komt volgens haar ook de internationale houthandel ten goede. Immers, er is een grote behoefte aan kwalitatief en kwantitatief uitstekend hout uit FSC gecertificeerde bossen.

Het midden- en kleinbedrijf in hout in Nederland kan gebruik maken van het netwerk van kleine producenten van ICCO. Het bedrijfsleven kan in het kader van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen ook samenwerken met ICCO. Bijvoorbeeld om kwaliteitsverbetering in het aanbod van FSC hout van kleine producenten te stimuleren, en daarmee de eigen houtstroom te vergroten. Met multinationale bedrijven die ook concessiehouder zijn, werkt ICCO samen om goed sociaal beleid te voeren voor de mensen die in de concessiegebieden wonen. Zo heeft ICCO voorlichting voor bosbewoners over FSC-certificering gefinancierd in een concessie in Kameroen.

Bovendien pleit ICCO actief bij Nederlandse en Europese overheden om goed beleid te ontwikkelen en voeren om goed hout te ondersteunen. Zo heeft ICCO dit jaar onderzoek laten doen naar financieel economische instrumenten die goed hout een betere kans geven in de markt en die het bedrijven makkelijker maken om te investeren in FSC gecertificeerd hout.

Volgens Boetekees kunnen houthandel en armoedebestrijding dus heel goed samengaan. Door samenwerking kunnen houthandelaren en ontwikkelingsorganisaties kleine producenten op weg helpen een zelfstandig inkomen te verwerven, en tegelijk inhoud geven aan maatschappelijk verantwoord ondernemen. Bovendien stimuleren we het gebruik van goed en eerlijk hout waar de consument ons steeds vaker om vraagt.

5. De relatie tussen de Nederlandse markt en sociaal verantwoord bosbeheer wereldwijd. *Sandra Mulder, FSC-Nederland*

Sandra Mulder vroeg zich af welke invloed de Nederlandse markt heeft op sociaal verantwoord bosbeheer wereldwijd. Werkt het FSC keurmerk als standaard voor, en ter stimulering van sociaal verantwoord bosbeheer? In Europa heeft FSC certificering volgens haar vooral bijgedragen aan verbetering van de arbeidsomstandigheden en de rechten van bosarbeiders. Onderzoek van Smartwood in 21 landen naar de impact van FSC-certificering op de sociale aspecten geeft aan dat verbeteringen vooral liggen op het vlak van communicatie en conflicthantering, veiligheid van bosarbeid, werkgelegenheid en woon- en leefomstandigheden. De toenemende vraag van de Nederlandse markt naar FSC-hout leidt tot aantoonbare positieve sociale effecten. Als voorbeelden noemt ze de aankopen van de Doe-Het-Zelf (DHZ) sector en de convenanten van bouwcorporaties en gemeenten.

Het aandeel FSC-hout is gegroeid van 2% in 1999 tot 16.9% in 2007; voor 2008 streeft men naar een aandeel van 25% (zowel naaldhout als tropisch hout). Wereldwijd is nu 88 miljoen ha gecertificeerd, mede als gevolg dat Corporate Social Responsibility "hot" is (of "cool" zoals Rohde stelde). Een probleem is dat het aanbod de vraag naar gecertificeerd hout niet kan bijhouden, met name tropisch hout. Ze ziet de marktpositie van FSC-hout in de toekomst verbeteren t.o.v. non-FSC; een probleem is de concurrentievervalsing van illegaal hout, wat ook de prijspremie van groen hout bemoeilijkt. FSC-hout is ondanks de groei van het aandeel in veel winkels nog moeilijk te vinden; grote volumes zitten vooral in de DHZ-ketens en grotere bedrijven. Concluderend stelt ze dat de Nederlandse vraag naar FSC-hout sociaal verantwoord bosbeheer bevordert, maar het goed inbouwen van de sociale component blijft een uitdaging. Reden ook waarom FSC-NL een samenwerkingsproject heeft met ICCO. Belangrijk in haar ogen is een goed samenspel en samenwerking tussen partijen.

6. Challenges for marketing community forest products: is fair trade timber an option? *Duncan MacQueen, IIED*

MacQueen stelt vast dat 25% van de bossen in ontwikkelingslanden in eigendom zijn van of beheerd worden door communities. De meeste daarvan werken op kleine of medium schaal, en dat brengt veelvoudige problemen met zich mee: te weinig economische en politieke macht, gebrek aan marktinformatie, onderpand, kapitaal, technologie, business-kennis, etc. En dat terwijl voorbeelden uit Guatemala (500,000 ha), PNG, en Brazilië aantonen dat communities wel degelijk sociaal en milieuverantwoord kunnen produceren.

De 'benefits' zijn meeevoudig:

- Mensen kunnen voorzien in hun eerste levensbehoeften;
- Er wordt lokaal vermogen opgebouwd;
- Lokale creativiteit krijgt kansen;
- Milieuverantwoordelijkheid op lokaal niveau versterkt;
- Culturele markten worden gestimuleerd en culturele identiteit wordt behouden.

Er moet echter structuur ontwikkeld worden om communale bosbedrijven economisch te laten slagen. Hiervoor zijn partnerschappen nodig, bestaande consumenteninstrumenten schieten tekort. Partnerschappen kunnen ondersteuning bieden aan het realiseren van duurzaam bosbeheer, organisatievorming, verbetering van de bedrijfsvoering, en het uitvoeren van marktanalyses, innovaties, afvalhergebruik, etc.

Slechts 1% van het hout uit gecertificeerde bosareaal (nu > 250 miljoen ha) komt van communities. Dit hout onderscheidt zich niet van ander gecertificeerd hout en krijgt daardoor geen hogere prijs. Wel worden ISO 90000 en 14000 en regionale product-lifecycle labels breed gebruikt. De drempels voor certificering zijn hoog: veeleisende tests, vooral voor pulp- en papierhout, hoge normen voor ethische behandeling van werknemers, en hoge kosten. Onder Fair Trade-voorwaarden gaat de winst wel naar (democratisch functionerende) communities, maar Fair Trade kent weer geen houtlabel.

Hoewel niemand op nog meer labels staat te wachten, is er volgens MacQueen wel een vraag vanuit de houtindustrie naar aparte 'FSC-community-producten'. Enkele houtverwerkende bedrijven hebben zich bereid verklaard tot een pilot-project om apart onderscheiden community-bosproducten in bestaande productlijnen te introduceren.

Wat kan boscertificering nog meer doen?

- FSC: doet al aan SLIMF en groeps-certificering voor kleine en middelgrote bosbedrijven, maar 83% daarvan is van het Noorden. Een stapsgewijze benadering en een speciaal 'community'-label bieden kansen.
- PEFC: Deze door de Europese industrie gedreven non-profit organisatie hanteert 'process-based' indicatoren. De meeste bedrijven – waaronder veel kleine producenten – komt uit het noorden (93%, en een toenemend aantal uit het zuiden: Brazilië (Cerflor), Maleisië (MTCC), Chili (Certforchile). Echter nog geen community-groepen uit het zuiden.

Wat kan Fair Trade nog meer doen?

Labelen van koffie begon al in de jaren 50 en groeide uit tot een omzet van 1,14 miljard Euro in 2005. In 1989 werd de International Federation of Fair Trade Organisations (IFAT) opgericht. Totnogtoe weinig activiteit in de houtsector (uitzondering: FORCERT uit PNG). De koepel Fairtrade Labelling Organisations (FLO, 1997) hanteert generieke (sociale, ecologische, milieu- en arbeidsvoorwaardelijke) normen voor de kleine boeren of werkers, maar (nog) geen productspecifieke normen. De textielbranche begint daar nu mee; dit zou als voorbeeld kunnen dienen voor hout.

Er zijn de laatste jaren veel nieuwe producten opgekomen, dus uitbreiding naar hout is mogelijk. De prijsstelling voor timber is tricky: het moet productspecifiek zijn, de kosten voor lonen en certificering dekken, etc. Sleutel tot expansie is mainstreaming van de distributie, maar dan is een label vereist. Verwerking kan het beste via gespecialiseerde Fair Trade organisaties. Verder is ondersteuning van producenten nodig door capaciteitsopbouw en marktcampagnes.

Opties om nog meer te doen liggen bij:

- (1) De productingang: - brandhout, rondhout, zaaghout, panels, pulp, papier, meubels etc.: wat wordt al geproduceerd, wat is de vraag, geschikt voor laag volume/hoge prijs? Houtsoorten?
- (2) De marktketen: binnenland, gecertificeerd hout, fair trade timber;
- (3) Opties voor systemen:
  - a. Ontwikkel fair trade alleen voor for FSC-communities;
  - b. Ontwikkel fair trade timber om drempelvoorwaarde te halen voor de stapsgewijze benadering van FSC;
  - c. Ontwikkel een FSC / PEFC 'community' label en mechanismen voor community support;

Uitdagingen liggen er genoeg: in de normen zelf, de grenzen van duurzaam bosbeheer, beheersplannen, democratische producentenorganisaties, capaciteitsopbouw, berekening premieprij, accreditatie: 'In house' of uitbesteed? Verwerking en 'chain of custody', Zuid-Noordverschillen, certification audits – verschil in auditstijl, kosten van of gezamenlijke audits, capaciteitsopbouw voor auditors; labelling en technische aspecten; voorgaande 'joint audits', gevaar van downgrading van mainstream products, capaciteit.

Hoe verder? Niets doen is tegen het FSC-beleid (punten 33, 39, 54 and 65 van de Manaus-verklaring, 2005). Daarom moet FSC zich committeren aan meer toegankelijke community certification, CoC, en samenwerking met fair trade. Fair Trade kent weinig producenten die meer onderbedeeld zijn dan community forest enterprises. We moeten pilots uitvoeren, voortbouwen op voorbeelden. Verder de vraag ontwikkelen onder mainstream-gebruikers of specialisten, systemen ontwikkelen voor veelbelovende productlijnen, en bereidwillige partners zoeken onder marktleiders.

7. Meeting FSC's Social Standards: Practical Steps to Socially Responsible Forest Management. *Scott Poynton, Tropical Forest Trust*

Scott Poynton presenteerde de doestellingen en werkwijze van de Tropical Forest Trust (TFT). TFT is een internationale 'membership-based' organisatie met kantoren in o.a. de UK, Zwitserland, Indonesië, Maleisië, Vietnam, China, en (toekomstig) in de US. Missie: 'To keep tropical forests in the landscape as viable ecosystems'. TFT past het instrument van FSC-certificering toe om productie- en gebruikersketens te verbinden. TFT stelt zich niet als consultant op maar als partner. Men werkt met bossenprojecten, 'wood control systems', communicatie, co-funding, client services etc.

Wat betreft de sociale aspecten, heeft TFT ervaring in Zuidoost-Azië en de Republiek Congo. Men past innovatieve benaderingen toe bij de invulling van de 'social standards' van FSC. Daarbij oriënteert TFT zich specifiek op de FSC-principes no. 2, 3, 4, 5, en 9, en elementen van andere principes. De uitvoering – vooral wat betreft het werken met inheemse groepen - is moeilijk vanwege:

- overheidsbeleid, inconsistenties in wettelijk raamwerk e.d.;
- culturele vooroordelen en attitudes;
- onevenwichtige verdeling van macht, armoede en welvaart;
- afgelegenheid van gebieden;
- laag opleidingsniveau en alfabetiseringsgraad
- corruptie.

Met enkele case studies uit West-Maleisië, Sulawesi, en Java illustreerde Poynton het werk van TFT. Het blijkt steeds dat een lang proces nodig is om vertrouwen te winnen bij de lokale bevolking, die vaak te lijden heeft gehad van sedentarisatiebeleid (Maleisië), lage organisatiegraad en kennisgebrek (Sulawesi), illegale loggers van buitenaf (Perhutani Teak op Java), structuurloosheid in de supply chain (Java mahonieplantages). Geleerde lessen:

- Geen enkel probleem is onoplosbaar, maar sommige zijn wel *heel* moeilijk.
- Als het social issues betreft: ga er direct op af, laat ze niet liggen;
- (Echter): alvorens tot actie over te gaan, ga rustig zitten, luister en praat totdat je vertrouwen hebt. Pas dan kan je vooruit.
- Oplossingen vereisen vertrouwen en bereidheid van beide (of alle) partijen;
- Er is geen eenduidig recept voor succes; sta open voor alle mogelijkheden;
- "Succes is een zeer fragiel en teer schepsel": alles draait om relaties (en het onderhouden daarvan).
- Collaborative decisionmaking met lokale bevolking kan heel goed floreren, mits mensen luisteren, tot leren bereid zijn en respect hebben voor elkaar.

In de daaropvolgende discussie kwam naar voren dat het aan de consumentzijde ook belangrijk is om claims van 'goed hout' daadwerkelijk te controleren. TFT doet dat ook. Verder maakte Poynton duidelijk dat TFT niet alleen met inheemse partners werkt, maar met alle

stakeholders die de doelstellingen onderschrijven: "We dance with the devil if the devil wants to get certified!"

8. From Forest to Customer. – the social issues of the value chain. Rikke Jensen DLH Group, Denemarken en Bart vd Linden, Congolaise Industrielle des Bois (CIB)

Rikke Jensen legde uit hoe haar onderneming omgaat met social responsibility. . daZo heeft men een questionnaire van één A4 die aanleveraars moeten invullen uit risicolanden. Ze werken in stappen. Het gaat van Verified Legal Origin (VLO) naar Verified Legal Compliance (VLO, hier zitten al sociale aspecten in) naar FSC certificering. Op de houtzagerij zijn gezondheid en veiligheid belangrijke issues. Er zijn sociale programma's voor toegang tot gezondheidszorg en voor verbeterde leefomstandigheden. Waarom zijn ze hiermee bezig, wat is de business case?

- Lange termijn:
  - beschermingen van eigen waarden, bescherming van toekomstige aanvoer.
- Korte termijn:
  - Sociaal verantwoorde investeringen
  - Publieke 'procurement policies'
  - Druk van NGO's
  - Druk van klanten.

Bart van der Linden (CIB) vertelde over de vier concessies van CIB in Congo Brazaville. In totaal gaat het om 1.4 miljoen ha (ongeveer 1/3 van de oppervlakte van Nederland). Daarvan is 400.000 ha vrijgesteld voor natuurbescherming en voor lokale gemeenschappen. Men werkt met een kapcyclus van 30 jaar. CIB heeft nu één concessie met FSC-certificaat. CIB is de eerste werkgever in Congo (op de overheid na). Er wordt samengewerkt met GTZ en de Wereldbank. Ze weten o.a. hoeveel chimpansees, gorilla's en olifanten er in de concessies rondlopen. CIB heeft een uitgebreid sociaal programma dat uiteenvalt in drie onderdelen:

1. Leefomstandigheden (semi-nomaden en anderen)
2. rechten lokale bevolking
3. Economische ontwikkeling lokale bevolking.

ad 1:permanente begeleiding van werknemers, familie en werkomgeving.

- Posten voor medische verzorging plus een ziekenhuis
- Watervoorziening
- Huisvesting werknemers en gezinnen
- Scholen
- Veiligheidsmaatregelen tijdens het werk

Ad 2: rechten. Er is een platform met de lokale bevolking. Samen met Tropical Forest Trust is er een structuur gevonden. Inventarisatie van het bos is gedaan met hulp van de semi-nomaden. Daarom 400.000 ha apart gezet voor culturele redenen en wildlife. Er dus ruimte voor jacht met traditionele middelen.

Ad 3: economische ontwikkeling. Er is een strikt wildbeheer, dus er zijn alternatieve vormen van inkomsten nodig. Men helpt bij visvijvers, koeien, fruitbomen, transport van producten, opzetten winkels.

Er wordt wel met de overheid over dit programma gepraat, maar een echte bijdrage van die kant komt er niet. Onze conclusie was dat de onderneming hier alle rollen van de overheid heeft overgenomen en een soort jaren 60 ontwikkelingsmodel toepast. Afhankelijkheid en paternalisme liggen op de loer. Wel goed bedoeld trouwens en of er veel alternatief is staat te bezien. Van dit model wilde men in Kameroen af (maar het werd daar misschien wel slechter uitgevoerd) en daarom moest in de boswet van 1993 er meer geld betaald worden aan de overheid die dan de haar toekomstige rol op zich kon nemen en geld naar de gemeenschappen kom terugsluizen. Er bereikt nog steeds heel weinig van de houtretributie de omgeving van de concessie waar de retributie vandaan komt.

9. Slotopmerkingen

- Met een deelname van ca 100 mensen was de bijeenkomst goed bezocht. Er waren relatief veel mensen uit het bedrijfsleven. Een dergelijk symposium is kennelijk voor het bedrijfsleven een veilige omgeving om de kat uit de boom te kijken en om te zien hoe concurrenten bezig zijn met controversiële onderwerpen en dit te vergelijken met de eigen manier van werken.
- Het verhaal van trendwatcher Rohde geeft de hoop dat "milieu" en "fair trade" voor het grote publiek geen eendagsvliegen zijn maar kennelijk ook voor de wat langere termijn toekomst hebben.
- Opvallend is ook de veranderde benadering van organisaties als ICCO. Tien jaar geleden was men vooral gericht op het versterken van community based forest production en keek men vooral naar de verwerkingsketen vanuit dat perspectief. Nu ziet ICCO voor zichzelf vooral een rol in het verbinden van bedrijven met communities en het faciliteren en ondersteunen van partnerschappen tussen hen, waarin de ontwikkelingsaspecten van de communities wel het centrale aandachtspunt blijft. De overheid speelt hierin geen directe rol (anders dan het financieel ondersteunen van ICCO en vergelijkbare initiatieven). Ook FSC-NL benadrukte het belang van samenwerking tussen (markt)partijen.
- Duidelijk is dat de vraag naar gecertificeerd hout sterk groeiende is (hoewel absoluut nog klein), en dat dit bijdraagt aan verbeterd bosbeheer. Een duurzaam inkoopbeleid door de overheid (EU-breed en geharmoniseerd) kan hierin als een belangrijke "trigger" functioneren. Geconstateerd wordt echter dat het aanbod van gecertificeerd tropisch hout bij de vraag achter dreigt te blijven. Ondersteuning van initiatieven die bedrijven en communities ondersteunen om zich voor certificeren te kwalificeren lijkt daarbij een goede aanpak.
- In het werken met de lokale bevolking zien we nogal uiteenlopende benaderingen: van een 'emancipatoire' en ontwikkelingsgerichte benadering waarin lokale groepen van begin af aan meedenken over plannen ("ICCO-benadering") tot meer paternalistische benaderingen waarin een bedrijf zorgdraagt voor de basisvoorzieningen en infrastructuur voor werknemers en de plaatselijke bevolking, vaak noodgedwongen vanwege de afwezigheid van overheid en instituties (voorbeeld CIB). Hoewel eerstgenoemde in principe is te verkiezen, mede om mogelijke conflicten in de kiem te smoren, vergt het een moeizaam en tijdrovend proces en is het - op korte termijn - ook vaak niet direct mogelijk. We constateren wel dat de vanuit de ontwikkelingssamenwerking geïnitieerde benaderingen (à la ICCO) en die geïnitieerd vanuit het bedrijfsleven (Tropical Forest Trust) naar elkaar convergeren.
- Opvallend was dat waar het deze dag over certificering ging men het dan vrijwel alleen over FSC-certificering had. Bovendien werd er nauwelijks over illegaal hout gedebatteerd. Eén van uw rapporteurs hoorde slechts éénmaal een verwijzing naar de strijd tegen illegaal hout, en dat die strijd nodig was, maar dat was het dan. Een vraag die onbeantwoord bleef, was: Hoe zit het nu eigenlijk met de link tussen certificeren en sociale aspecten van de houthandel aan de ene kant en de strijd tegen illegaal hout aan de andere kant?

De bijeenkomst maakte duidelijk dat het belang van een goede aandacht voor de sociale aspecten van het bosbeheer – althans in het Nederlandse – breed onderkend wordt en dat men daar op verschillende manieren mee bezig is om dat vorm te geven. Tegelijkertijd kan geconstateerd worden dat dit (in veel bedrijven) een langzaam proces is en dat men het als moeilijk ervaart om het sociale aspect in de praktijk te brengen. Afgezien van de doorgaans complexe contexten waar men werkt, ontbreekt het vaak ook aan de expertise en capaciteit om ontwikkelingsgericht en samen met de bevolking aan hun ontwikkeling te werken. Met name in afgelegen gebieden in producentenlanden waar de overheid nagenoeg afwezig is (in termen van voorzieningen en controle), is certificering een belangrijk instrument voor onafhankelijke toetsing en transparantie ter waarborging dat de sociale aspecten van bosbeheer goed worden meegenomen.

U kunt zich voor dit symposium opgeven door bijgevoegde antwoordkaart in te vullen en voor 19 april 2007 terug te sturen. Na opgave ontvangt u een bevestiging met alle informatie en een acceptgiro. De kosten bedragen 50 euro, inclusief lunch en afsluitende borrel. Tevens kunt u aangeven of u op de hoogte gehouden wilt blijven van het **Kennisnetwerk Verantwoord Ondernemen met Hout**.

Het symposium is een initiatief van Stichting Probos in samenwerking met ontwikkelingsorganisaties ICCO & Kerk in Actie en wordt financieel mede mogelijk gemaakt door NCDO.

Met het organiseren van de symposiarijks Verantwoord Ondernemen met Hout wil Stichting Probos haar steentje bijdragen aan een duurzame bos- en houtsector. Naast het organiseren van symposia, ontwikkelt Probos in 2007 het **Kennisnetwerk Verantwoord Ondernemen met Hout**. Een kennisnetwerk van en voor bedrijven om kennisuitwisseling en activiteiten op het vlak van MVO verder te stimuleren. Op de antwoordkaart kunt u aangeven of u hierover op de hoogte gehouden wenst te worden. Kijk voor meer informatie op www.probos.net.

● Nodigen u uit voor het symposium:

De sociale aspecten van de handel in hout

in de reeks Verantwoord Ondernemen met Hout

26 april 2007 in Kasteel De Vanenburg in Putten

Mixed Sources

Productgroep uit goed beheerde bossen
en andere gecontroleerde bronnen.
www.fsc.org Cert no. SCS-COC-00652-CX
© 1996 Forest Stewardship Council

Datum: 26 april 2007, van 12.00 tot 18.00 uur
Locatie: Kasteel De Vanenburg, Vanenburgerallee 13, 3882 RH Putten
 (www.kasteeldevanenburg.nl)

Op 26 april 2007 vindt alweer het derde symposium in de reeks Verantwoord Ondernemen met Hout plaats. Deze editie heeft Probos in samenwerking met ICCO georganiseerd. De sociale aspecten van duurzaam bosbeheer en de houtketen staan centraal. Wij denken er opnieuw in geslaagd te zijn een zeer interessant programma voor u te organiseren en stellen uw deelname vanzelfsprekend van harte op prijs.

De presentaties worden in de verschillende zalen gelijktijdig beëindigd, zodat u de gelegenheid heeft om na elke voordracht van zaal te wisselen en zo uw eigen programma samen te stellen.

Achtergrond

Circa 90% van de 1,2 miljard allerarmsten in de wereld zijn volgens de Wereldbank op enigerlei wijze afhankelijk van bos. Bossen staan wereldwijd echter onder grote druk en daarmee ook de mensen die afhankelijk zijn van deze bossen. Zo schat FAO dat jaarlijks 13 miljoen hectare bos verdwijnt voor bijvoorbeeld grootschalige landbouw of houtkap. En de bosbewoners zelf profiteren hier nauwelijks van. Vaak worden ze er zelfs slechter van omdat bijvoorbeeld hun leefomgeving verdwijnt en de kans op economische zelfstandigheid wegvalt. Deze sociale aspecten zijn van groot belang bij duurzaam bosbeheer. Daarnaast zijn er bij de handel en verdere verwerking van hout ook tal van mogelijkheden om door bijvoorbeeld goede arbeidsvoorwaarden en een eerlijke beloning mensen lokaal een zelfstandig bestaan te bieden.

Programma

Groot auditorium

- 12.00 Ontvangst en lunch
- 13.00 Opening door *Patrick Jansen - directeur Stichting Probos, Jack van Ham - directeur ICCO* en dagvoorzitter *Felix Meurders*
- 13.30 Maatschappelijk verantwoord ondernemen: redenen waarom het (weer) 'cool' is bij grotere publieksgroepen
Dr. Carl Rohde - Trendwatcher Universiteit van Utrecht
- 14.15 Zit er (hout)handel in armoedebestrijding?
Gemma Boetekees - ICCO

De Oranjerie

- 14.35 [Nog niet bevestigd]
Challenges for marketing community forest products - is fair trade timber an option?
Duncan Macqueen - IIED
- 15.15 Pauze
- 15.45 De relatie tussen de Nederlandse markt en sociaal verantwoord bosbeheer wereldwijd
FSC Nederland
Meeting FSC's Social Standards: Practical Steps to Socially Responsible Forest Management
Scott Poynton - Tropical Forest Trust
- 16.30 Ketenverantwoordelijkheid voor de Nederlandse houthandel en de praktijk
Paul van den Heuvel - VVNH en Henk ten Bouwhuis - Koninklijke Jongeneel
From Forest to Customer – The social issues of DLH's value chain
Rikke Jensen - DLH Group and Bart van der Linden - CIB
- 17.15 Afsluiting door dagvoorzitter *Felix Meurders* met aansluitend een borrel